

Sygn. akt I ACa 898/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: SSA Krystyna Golinowska (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Ochalska - Gola

del. SSO Marta Witoszyńska

Protokolant: st. sekr. sąd. Kamila Jarosińska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) Zarządowi (...) w B.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 26 kwietnia 2017 r. sygn. akt II C 267/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od Skarbu Państwa - (...) Zarządu (...) w B. na rzecz J. M. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 898/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od Skarbu Państwa – (...) Zarządu (...) w B. na rzecz J. M.

Kwotę 34357, 28 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1.), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2.), nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od strony pozwanej kwotę 1074, 50 zł oraz od J. M. z zasądzzonego roszczenia kwotę 3139, 22 zł z tytułu zwrotu części nieuiszczonych wydatków poniesionych w toku postępowania, odpowiednio od uwzględnionej i oddalonej części powództwa (pkt 3.) oraz nie obciążył powoda kosztami procesu w pozostałym zakresie, w tym kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej (pkt 4.).

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych

Sądu pierwszej instancji.

J. M. jest właścicielem nieruchomości gruntowej położonej

miejsowości M. nr 29, gmina Ł., składającej się z 10 działek o numerach: 32, 34/1, 34/3, 35/1, 201/1, 202/1, 202/2, 203, 234 i 235, o łącznej powierzchni 9,4211 ha, dla której Sąd Rejonowy w Łasku prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Miejscowość M. leży w południowej części gminy Ł., sąsiadującej z gminą B., na terenie której od lat 50. ubiegłego stulecia, znajduje się lotnisko wojskowe Ł..

Stosownie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ł. zatwierdzonym uchwałą Rady Miejskiej w Ł. Nr (...) z dnia 29 marca 2000 r., zmienionej uchwałą Nr XVIII/137/2008 z dnia 6 lutego 2008 r., przedmiotowa nieruchomość znajduje się na terenach strefy ekonomicznej związanej z lotniskiem Ł..

W dniu 9 lutego 2010 r. Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę nr LI/1469/10 w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska wojskowego Ł. (Dz. U. Woj. (...) Nr 2010.88.689 z 7 czerwca 2010 r.). Uchwała weszła w życie 13 kwietnia 2010 r. Obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł. utworzono, gdyż na podstawie analiz środowiskowych stwierdzono, że nie będą dotrzymane dopuszczalne poziomy dźwięku w środowisku. Na podstawie powyższej uchwały utworzono obszar ograniczonego użytkowania lotniska wojskowego Ł. (§ 1), który został podzielony na dwa podobszary oznaczone symbolami:

- A którego granicę wewnętrzną wyznacza granica terenu lotniska a granicę zewnętrzną wyznacza izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy - przydział czasu od godz. 22:00 do 6:00 - wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{AeqN} = 50$ dB,

- (...) którego granicę wewnętrzną wyznacza izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{AeqN} = 50$ dB, a granicę zewnętrzną wyznacza izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{AeqN} = 45$ dB (§ 2 pkt. 1 i 2).

Uchwała wprowadziła szereg ograniczeń w zakresie przeznaczenia i korzystania z terenu w obszarze ograniczonego użytkowania (§ 8 pkt. 1 i 2 i § 9 pkt. 1 i 2), dopuszczając zarazem zmianę sposobu użytkowania budynków w całości lub części na cele mieszkaniowe oraz budowę nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych jako towarzyszących innym funkcjom, na warunkach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku planu miejscowego, na warunkach określonych w decyzji o warunkach zabudowy (§ 10).

Według stanu na dzień wejścia w życie powyższej uchwały nieruchomość powoda położona była w obszarze ograniczonego użytkowania lotniska Ł.. Zgodnie z wykazem numerów ewidencyjnych działek należących do obszaru A obszaru ograniczonego użytkowania stanowiących załącznik nr 3 do uchwały, działki nr (...) – położone były w granicach podobszaru A, natomiast działka nr (...) – w granicach podobszaru (...).

Gmina Ł. nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z miejscowym planem ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Ł. działki gruntu przeznaczone były pod: zabudowę mieszkaniową – usługową (symbol MU) – w odległości ok. 80 m od drogi i w pozostałej części pod uprawy polowe (symbol R).

Od dnia 1 kwietnia 2004 r. do daty podjęcia przedmiotowej uchwały, w odniesieniu do działek (...) – nie zostały wydane decyzje o warunkach zabudowy.

W odniesieniu do działki (...) Burmistrz Ł. w dniu 28 czerwca 2008 r. ustalił warunki zabudowy dla inwestycji w postaci budowy budynku mieszkalnego zlokalizowanej na terenach zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. W treści decyzji wskazano, że w związku z bliskim sąsiedztwem lotniska wojskowego i lokalizacją planowanej inwestycji w obszarze ograniczonego użytkowania z uwagi na hałas lotniczy może występować podwyższony poziom hałasu dla pory nocnej. W konkluzji nakazano, przed wydaniem pozwolenia na budowę, poinformować o tym fakcie inwestora oraz zobowiązać go do podjęcia wszelkich możliwych działań zmierzających do ograniczenia skutków hałasu powodowanego

przez samoloty wojskowe, a także wymóc na nim gwarancję, że w przyszłości nie będzie on dochodził roszczeń odszkodowawczych spowodowanych położeniem inwestycji w obszarze ograniczonego użytkowania z uwagi na hałas lotniczy. Decyzją z dnia 20 października 2008 r. Starosta Ł. zatwierdził projekt budowlany i udzielił powodowi pozwolenia na budowę budynku mieszkalnego jednorodzinnego na działce nr (...).

W dniu 9 lutego 2010 r. działka numer (...) w części frontowej była zabudowana jednorodzinnym budynkiem mieszkalnym w trakcie budowy, w stanie surowym zamkniętym. Budowa domu, o pow. 164 m² została zakończona w październiku 2012 r.

Na mocy decyzji Burmistrza Ł. z dnia 14 października 2011 r. zatwierdzającej projekt podziału nieruchomości, działka numer (...) została podzielona na działki: nr (...) o pow. 0,7298 ha i nr 202/2 o pow. 0,1627 ha i przeznaczona pod budowę budynku mieszkalnego jednorodzinnego.

Według stanu na dzień 13 kwietnia 2010 r. działka numer (...) posiada bezpośredni dostęp do drogi publicznej, w części zabudowanej okala ją betonowe ogrodzenie ze stalową bramą wjazdową. Na działce znajduje się infrastruktura techniczna – energetyczna, wodociągowa i szambo. Pozostała część działki jest użytkowana rolniczo. Pierwsze zabudowania na działce nr (...) posadzone zostały w latach 50. XX w. Powstał wtedy murowany parterowy budynek inwentarski o pow. 117,8 m². W następnej dekadzie na tej działce wybudowano murowany, parterowy, niepodpiwniczony budynek mieszkalny o pow. 117,9 m², osadzony na betonowych wylewanych fundamentach. Do budowy ścian konstrukcyjnych domu użyto cegły – opoki. W 2000 r. w budynku zamontowano stolarkę okienną typu PCV. Stolarka drzwiowa zewnętrzna i wewnętrzna w budynku ma charakter standardowy – płytowy. Na ścianach wewnątrz budynku położone są tynki cementowo – wapienne, natomiast jego elewacja wykonana jest z cementowo – wapiennych tynków zewnętrznych, bez ocieplenia. W budynku zamontowana jest instalacja elektryczna, wodno – kanalizacyjna i C.O. Od strony podwórza dobudowana jest weranda z pomieszczeniami gospodarczymi. Ponadto w latach 60. na działce nr (...) wybudowano drewniany, parterowy budynek składowy o pow. 161,5 m², a w 1980 r. powstał murowany garaż o pow. 93 m² oraz wiata garażowa bez fundamentów z płyt betonowych ogrodzeniowych o pow. 96 m².

Dalej Sąd meriti ustalił, że w okresie od stycznia 2007 r. nieruchomości gruntowe zabudowane budynkami mieszkalnymi w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej, położone w obszarze ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł., były przedmiotem mało intensywnego obrotu wolnorynkowego. Ceny transakcyjne tego rodzaju nieruchomości były zróżnicowane w obszarze ograniczonego użytkowania w zależności od podobszaru, w którym były położone. W okresie monitorowania rynku, ceny transakcyjne w podobszarze A były niższe niż w podobszarze (...). Od 2010 r. nastąpił wyraźny spadek cen transakcyjnych w obu obszarach, w szczególności w podobszarze A, przy sporadycznym obrocie. Największa intensywność obrotu nieruchomościami gruntowymi zabudowanych budynkami mieszkalnymi w okresie od stycznia 2007 r. do 29 marca 2010 r. miała miejsce poza obszarem ograniczonego użytkowania, choć również w tym obszarze był on niewielki przy dużej rozpiętości cen transakcyjnych i sporadycznie wysokich cenach transakcyjnych, zaś po 29 marca 2010 r. obrót ten był większy przy cenach transakcyjnych do ok. 350000 zł.

Współczynnik utraty wartości nieruchomości ustalony na podstawie cen transakcyjnych nieruchomości gruntowych zabudowanych budynkami mieszkalnymi

w poszczególnych strefach obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł. przedstawia się następująco:

- dla strefy A - na poziomie 9,4 % i wyraża utratę wartości nieruchomości gruntowej zabudowanej o już określonym sposobie gospodarowania i użytkowania, przy czym w przypadku nieruchomości gruntowych zabudowanych, wejście w życie uchwały z dnia

9 lutego 2010 r., nie spowodowało zmiany funkcji i sposobu korzystania z nieruchomości, spowodowało natomiast ograniczenia w użytkowaniu tego rodzaju nieruchomości polegające m.in. na zakazie rozbudowy i zakazie zmiany funkcji obiektów budowlanych na mieszkalne;

- dla strefy (...) – na poziomie 1,35 %, co jest wynikiem tego, że uchwała nie wprowadziła na tym podobszarze żadnych ograniczeń w przeznaczeniu i sposobie korzystania z nieruchomości o funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej.

Wartość rynkowa nieruchomości powoda, określona przy zastosowaniu metody porównawczej korygowania ceny średniej wynosi 232700 zł. Oszacowania dokonano według stanu nieruchomości na datę ustanowienia strefy ograniczonego użytkowania oraz poziomu cen aktualnego na datę wyceny.

Ubytek wartości nieruchomości powoda wskutek wprowadzenia przedmiotową uchwałą Sejmiku Województwa (...) obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego Ł. i wynikających z tej ustawy ograniczeń korzystania, o których mowa w art. 129 ustawy Prawo ochrony Środowiska w przypadku działki numer (...) odpowiada kwocie 21870 zł. W odniesieniu do działek (...) nie wystąpiły ograniczenia sposobu korzystania, jak i przeznaczenia terenu na tych działkach w zakresie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej.

Z uwagi na dyskomfort związany z hałasem (zarówno w podobszarze A, jak i w podobszarze (...)), uchwała nr LI/1469/10 Sejmiku Województwa (...) wprowadziła także wymagania techniczne dotyczące budynków poprzez konieczność zapewnienia: w budynkach nowo projektowanych - izolacyjności ścian zewnętrznych, okien, drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych, natomiast w budynkach istniejących - zabezpieczeń zapewniających izolacyjność ścian zewnętrznych, okien, drzwi ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych (§ 11 pkt 1 i 2).

Przekroczenie norm akustycznych dotyczy następujących pomieszczeń domu powoda: przegrody - ściany wschodniej w sypialni południowej, przegrody - ściany wschodniej w sypialni wschodniej i przegrody - ściany północnej w pokoju dziennym. Teoretycznie możliwe są trzy rozwiązania techniczne zapewniające wymagania akustyki budowlanej w zakresie minimalnych poziomów wpadkowej izolacyjności przegród budowlanych oraz poziomów hałasu w pomieszczeniach budynków podlegających ochronie akustycznej. Spełniający najlepiej warunki zabezpieczenia akustycznego, najkorzystniejszy w użytkowaniu budynku i najbardziej estetyczny dla jego elewacji jest wariant zakładający prace polegające na: wymianie istniejących okien na okna klasy OK2 32 na ścianie północnej sypialni południowej, wymianie istniejących okien na okna klasy OK2 35 na ścianie wschodniej sypialni wschodniej, wymianie istniejących okien na okna klasy OK2 38 na ścianie północnej pokoju dziennego i na ścianie wschodnie kuchni oraz montażu zewnętrznej warstwy izolacyjnej z płyt o gęstości 80 kg/m³ i grubości 10 cm (np. I. F.) + tynk na ścianie wschodniej sypialni południowej i ścianie wschodniej pokoju dziennego. Koszt robót budowlanych związanych z ustalonym do wykonania zabezpieczeniem akustycznym wraz z kosztem utylizacji okien odpowiada kwocie 12487, 28 zł.

Zarówno przed wytoczeniem niniejszego powództwa, jak i po wejściu w życie uchwały z dnia 25 października 2016 r., numer XXIX/379/16 powód wzywał stronę pozwaną do dobrowolnej zapłaty dochodzonych roszczeń. Pozwany nie spełnił żądania.

Dokonując oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy podniósł, że zgłoszone dowody z dokumentów nie były kwestionowane przez strony.

Ustalając utratę wartości nieruchomości powoda Sąd I instancji oparł się na opinii wydanej przez biegłą E. R.. Oceniając pozytywnie wymienioną opinię Sąd meriti miał na uwadze, że biegła podała zarówno podstawy materialnoprawne, jak i merytoryczne jej sporządzenia. Biegła dokonała ustaleń co do stanu nieruchomości na podstawie wizji lokalnej, dokonała analizy danych i charakterystyki rynku nieruchomości, poddając ocenie kolejno atrybuty kształtujące wartość nieruchomości, a następnie wpływ obszaru ograniczonego użytkowania lotniska na wartość nieruchomości mieszkalnych, by w dalszej kolejności ustalić ubytek wartości takich nieruchomości położonych na obszarze ograniczonego użytkowania i dokonać analizy rynku nieruchomości lokalowych. Do ustalenia,

czy na skutek wprowadzenia mocą przedmiotowej uchwały ograniczeń korzystania, o których mowa w art. 129 ustawy Prawo ochrony środowiska, zmniejszeniu uległa wartość nieruchomości powoda, a jeśli tak, to o jaką kwotę, biegła prawidłowo przeprowadziła analizę rynku nieruchomości zabudowanych położonych w obszarze ograniczonego użytkowania oraz na terenach nie objętych obszarem ograniczonego użytkowania zarówno przed wejściem w życie uchwały z dnia 9 lutego 2010 r., jak i po tej dacie. Ze względu na to, że powyższa uchwała w utworzonym podobszarze A przewiduje ograniczenia obejmujące m.in. zakazy w zakresie przeznaczenia terenu oraz sposobu korzystania z terenu na cele mieszkaniowe, do analizy prawidłowo przyjęto ceny transakcyjne nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. W ocenie Sądu Okręgowego biegła prawidłowo także przyjęła metodę porównania nieruchomości objętych obszarem ograniczonego użytkowania z nieruchomościami, które, podobnie jak nieruchomość powoda od dawna podlegają wpływom lotniska, ale nie objętych tym obszarem. Badać bowiem należało spadek wartości nieruchomości na skutek wprowadzenia, z powodu niemożności dotrzymania norm dopuszczalności hałasu, obszaru ograniczonego użytkowania, który stanowi temu odjął cechę bezprawnego przekroczenia tych norm, utrwalił ten stan rzeczy, „stygmatazując” w pewien sposób, w oczach uczestników rynku, nieruchomości usytuowane na tym obszarze.

Koszt robót budowlanych związanych z ustalonym do wykonania zabezpieczeniem akustycznym Sąd I instancji ustalił na podstawie wspólnej ekspertyzy biegłych z dziedziny budownictwa (...) i akustyki budowlanej K. D. (1), która uzupełniona została przez oboje biegłych ustnie, co dało stronom możliwość wyjaśnienia wątpliwości. Wydając opinie biegli oparli się na danych stanowiących podstawę podjęcia uchwały Sejmiku Województwa (...) wprowadzającej obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł. z 9 lutego 2010 r., w tym na szczegółowych danych dotyczących izolacji obrazujących poziom hałasu na podstawie punktowych pomiarów oraz obliczeń wykonanych według prognozy na rok 2010.

Jak wyjaśniła biegła K. D., ekspertyza została wydana bez przeprowadzenia zindywidualizowanych badań i pomiarów rzeczywistej izolacyjności akustycznej budynku mieszkalnego powoda na działce nr (...) oraz bez badań i pomiarów rzeczywistego hałasu, ale z zastosowaniem matematycznej metody obliczeniowej. Sąd meriti ocenił wybór tej metody jako prawidłowy. Jak bowiem wyjaśniła biegła, metoda obliczeniowa, w granicach dopuszczalnego błędu, nie daje wyników istotnie odmiennych od metody wykorzystującej pomiary wykonywane w konkretnych pomieszczeniach. Biegła wskazała również, że sporządziła opinie wyłącznie w oparciu o historyczne dane z 2009 r., bez analizy operacji lotniczych wykonywanych na lotnisku w późniejszym okresie, obrazujących realny poziom hałasu w chwili obecnej. Sąd Okręgowy zauważył, że nie jest sporne, iż obecnie zmienił się sposób wykorzystania lotniska zarówno w okresie dnia, jak i w nocy. Zwiększeniu uległa bowiem częstotliwość lotów w związku z faktem stacjonowania na lotnisku w Ł. wojsk komponentu lotniczego S. Powietrznych Stanów Zjednoczonych w celu odbycia szkoleń z użyciem samolotów bojowych F-16, począwszy od 2011 r. Poza sporem pozostaje też okoliczność, że z uwagi na nasilenie poziomu hałasu na obszarze ograniczonego użytkowania prowadzone było postępowanie administracyjne mające na celu zmodyfikowanie granic tego obszaru. W toku tego postępowania w trybie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, sporządzono aktualny przegląd ekologiczny, który stał się podstawą podjęcia uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 25 października 2016 r., nr XXIX/379/16 w sprawie obszaru utworzenia ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego Ł., uchylającą uchwałę nr LI/1469/10 z dnia 9 lutego 2010 r. Z tego powodu Sąd meriti podniósł, że zlecił wprawdzie uzupełnienie opinii poprzez oszacowanie wymagań akustycznych i kosztu ich zastosowania dostosowanych do realnego poziomu hałasu, jednak powód wyraźnie oświadczył, że ostatecznie nie kwestionuje opinii już sporządzonych. Z tego względu podstawa faktyczna rozstrzygnięcia została oparta na ekspertyzie biegłych z grudnia 2014 r., której powód ostatecznie nie zakwestionował.

Przechodząc do oceny prawnej zgłoszonego roszczenia odszkodowawczego, w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy stwierdził, że powód zachował określony w art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2013 r., poz. 1232), dwuletni termin do wytoczenia powództwa w rozpoznawanej sprawie. Legitymacja procesowa powoda nie budzi wątpliwości, bowiem jest on właścicielem nieruchomości znajdującej się w obszarze ograniczonego użytkowania ustanowionej uchwałą Sejmiku Województwa (...) z dnia 9 lutego 2010 r. Pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 7 lutego 2012 r.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd meriti uznał zgłoszone przez powoda roszczenie za częściowo uzasadnione, zarówno w odniesieniu do żądania zasądzenia odszkodowania z tytułu obniżenia wartości nieruchomości, jak i kosztów jej rewitalizacji akustycznej.

Stwierdził, że żądanie dotyczące spadku wartości nieruchomości w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania i hałasem emitowanym przez starty, lądowania i przeloty samolotów wojskowych znajduje podstawę w treści przepisu art. 129 ust. 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym szkodą właściciela w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jest również zmniejszenie jej wartości.

Żądanie naprawienia szkody z tego tytułu obejmuje utratę wartości nieruchomości wynikającą z faktu, że właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje, np. hałas. Ponadto, w myśl art. 136 ust. 3 u.p.o.ś., w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2, są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie.

W regulacji zawartej w art. 129 – 136 u.p.o.ś. ustawodawca określił samodzielne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej związanej z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości oraz z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, opierając się na założeniu, że ryzyko szkód związanych z działalnością uciążliwą dla otoczenia powinien ponosić podmiot, który tę działalność podejmuje dla własnej korzyści. Przesłankami tej odpowiedzialności są: wejście w życie uchwały wydanej przez właściwy organ samorządu terytorialnego, ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, szkoda poniesiona przez właściciela nieruchomości i związek przyczynowy między wprowadzonym ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości a szkodą. Stosownie do przepisu art. 135 § 1 u.p.o.ś. obszar ograniczonego użytkowania tworzy się m.in. dla lotniska, jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu.

Sąd I instancji zauważył, że kwestia szkody objętej dyspozycją przepisu art. 129 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska była wielokrotnie przedmiotem analizy Sądu Najwyższego. Dominującym stało się stanowisko, zgodnie z którym ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości wg art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. jest także ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania (tak uchyła Sąd Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2016 r., II CSK 113/16), zaś przewidziana w art. 129 u.p.o.ś. odpowiedzialność odszkodowawcza obejmuje także szkody, w tym w postaci zmniejszenia wartości nieruchomości, które wynikają z przekroczenia standardów jakości środowiska w zakresie emitowanego hałasu. W związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania pozostaje bowiem nie tylko obniżenie wartości nieruchomości, będące następstwem ograniczeń przewidzianych bezpośrednio w treści rozporządzenia o utworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania, lecz także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z tego, że wskutek wejścia w życie rozporządzenia dochodzi do zawężenia granic własności (art. 140 k.c. w zw. z art. 144 k.c.) i tym samym do ścieśnienia wyłącznego władztwa właściciela względem nieruchomości położonej na takim obszarze. O ile bowiem wcześniej, tj. przed wejściem w życie rozporządzenia (obecnie uchwały), właściciel mógł żądać zaniechania immisji (hałasu) przekraczającej standard ochrony środowiska, o tyle w jego wyniku możliwości tego typu został pozbawiony. Szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. jest więc także obniżenie wartości nieruchomości, wynikające z faktu, iż właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje, np. hałas (tak uchyła Sąd Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy niesporne było, że na skutek wprowadzenia uchwałą nr LI/1469/10 Sejmiku Województwa (...) obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska wojskowego Ł., nieruchomość gruntowa powoda w postaci działki nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinny w zabudowie mieszkaniowej znalazła się w tzw. strefie wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania. Z materiału dowodowego zawartego w aktach

sprawy, w tym z wniosków opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości E. R. wynika, iż potencjalni nabywcy nieruchomości wiążą położenie nieruchomości w obszarze ograniczonego użytkowania przede wszystkim z hałasem. Dla tzw. świadomego nabywcy strefa wiąże się nie tylko z ograniczeniami w korzystaniu z nieruchomości m.in. poprzez konieczność zapewnienia w budynkach mieszkalnych właściwego klimatu akustycznego, ale przede wszystkim z koniecznością znoszenia „usankcjonowanej” na tym obszarze zwiększonej emisji hałasu. Z kolei z ekspertyzy przeprowadzonej przez K. D. (1) wynika, że w miejscu położenia nieruchomości powoda wartość emitowanego przez lotnisko hałasu przekracza normy powszechnie dopuszczalne w środowisku określone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. nr 120, poz. 826), co oznacza to, że powód jest lub będzie w przyszłości z uwagi na wzrost liczby operacji lotniczych zmuszony znosić hałas, który wykracza poza dopuszczalne normy. Wszystkie te okoliczności skutkują tym, że nieruchomości położone w strefie wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania na rynku nieruchomości ze względu na mniejsze zainteresowanie mają niższe ceny. Nie powinno więc budzić wątpliwości, że utrata wartości nieruchomości powoda wyliczona przez biegłą E. R. jest związana z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, a także bezpośrednio z działalnością lotniska wojskowego Ł., które emituje ponadnormatywny hałas. Sąd meriti wskazał również, że poziom natężenia hałasu na tym lotnisku od daty wydania przedmiotowej uchwały zwiększył się znacząco, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wydaniu w dniu 25 października 2016 r. uchwały Sejmiku Województwa (...) w związku z poszerzeniem strefy ograniczonego użytkowania o dalsze sąsiadujące z lotniskiem miejscowości. Mając powyższe na uwadze nie budzi wątpliwości, że ubytek w wartości rynkowej nieruchomości powoda ustalony na podstawie opinii biegłego sądowego jest związany z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł., a konkretnie z ograniczeniem w korzystaniu z tej nieruchomości związanym z korzystaniem ze środowiska, polegającym na obowiązku znoszenia przekroczeń norm hałasu lotniczego.

Jak wskazano wyżej, z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. wynika, że szkodą jest także zmniejszenie wartości nieruchomości, co koresponduje z pojęciem straty w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., przez którą rozumie się między innymi zmniejszenie aktywów. Obniżenie wartości nieruchomości stanowi przy tym wymierną stratę, niezależnie od tego czy właściciel ją zbył, czy też nie zamierza podjąć w tym kierunku żadnych działań, nieruchomość jest bowiem dobrem o charakterze inwestycyjnym.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, że w ustalonym stanie faktycznym, powód wykazał wszystkie przesłanki odpowiedzialności pozwanego w oparciu o art. 129 ust. 2 w zw. z art. 135 u.p.o.ś. Wykazany został również związek przyczynowy pomiędzy utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania na podstawie przedmiotowej uchwały i ograniczeniami w korzystaniu z nieruchomości, wynikającymi z hałasu związanego z funkcjonowaniem lotniska wojskowego a szkodą powoda w łącznej wysokości 34357, 28 zł, obejmującej ubytek wartości należącej do powoda nieruchomości w wysokości 21970 zł i wydatki związane z koniecznością poniesienia robót budowlanych związanych z rewitalizacją akustyczną budynku na działce nr (...), których koszt biegli określili na kwotę 12487, 28 zł.

Z tych względów Sąd I instancji zasądził od pozwanego na rzecz powoda tytułem odszkodowania kwotę 34357, 28 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty oraz oddalił roszczenie z tytułu odszkodowania za spadek wartości nieruchomości w pozostałym zakresie. Rozstrzygnięcie o roszczeniu odsetkowym Sąd meriti uzasadnił treścią art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c. jako o odsetkach za opóźnienie, przypisując decydujące znaczenie funkcji kompensacyjnej odsetek ustawowych. Wskazał, że po myśli art. 455 k.c. regułą jest, iż dłużnik pozostaje w zwłoce z zapłatą świadczenia bezterminowego (a takim jest odszkodowanie za wyrządzoną szkodę) od momentu wezwania go przez poszkodowanego do spełnienia tego świadczenia. Od tej chwili zatem wierzyciel ma prawo żądać odsetek ustawowych za opóźnienie na zasadzie art. 481 § 1 k.c. Zasada ta dotyczyć może także odszkodowań zasądzanych na podstawie art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. Odpis pozwu został doręczony pozwanemu w dniu 29 lutego 2012 r., a zatem uzasadnione było zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego, czyli 1 marca 2012 r., zgodnie z żądaniem pozwu. Sąd Okręgowy podkreślił, że powstanie szkody w majątku powoda wiązać należy z datą 13 kwietnia 2010 r., kiedy weszła w życie uchwała Nr LI/1469/10 ustanawiająca obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł.. Ustawodawca przewidział 2. letni, a więc dość krótki zawity termin na dochodzenie roszczeń z tym związanych. Zauważył, że powód zgłosił pozwanemu roszczenia jeszcze przed

wytoczeniem powództwa (k. 267). Już zatem przed jego wytoczeniem pozwany miał świadomość, że powód zamierza dochodzić swych roszczeń. W ocenie Sądu meriti, nie ma zatem podstaw, aby uprzywilejować pozwanego poprzez zasądzenie odsetek ustawowych dopiero od dnia wyrokowania. Poza tym takie rozwiązanie skutkowałoby tym, że pozwany byłby zainteresowany jak najdłuższym prowadzeniem postępowania sądowego w tym przedmiocie.

Sąd Okręgowy podniósł, że ostatecznie powództwo zostało uwzględnione w 25,5 %.

W związku z postępowaniem poniósł on koszty wynagrodzenia adwokata z wyboru, które wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa wyniosły 3617 zł. Pozwany poniósł koszty sądowe w postaci opłaty od zażalenia, które zostało oddalone – w wysokości ustalonej na kwotę 800 zł oraz koszty wynagrodzenia (...) Prokuraturii Generalnej RP w wysokości 3600 zł. W toku postępowania powstały nieuiszczone wydatki pokryte tymczasowo przez Skarb Państwa w łącznej wysokości 4213, 72 zł, na które złożyły się koszty wynagrodzenia powołanych w sprawie biegłych sądowych.

Kierując się treścią przepisów art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 u.k.s.c. oraz art. 100 zd. 1 k.p.c. oraz faktem, iż powód był zwolniony od kosztów sądowych w całości, Sąd I instancji nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa tytułem części nieuiszczonych wydatków poniesionych w toku postępowania, odpowiednio od uwzględnionej i oddalonej części powództwa, od pozwanego Skarbu Państwa – (...) Zarządu (...) w B. kwotę 1074, 50 zł (4213, 72 zł x 25, 50 %) i od powoda J. M. kwotę 3139, 22 zł (4213, 72 zł x 74, 50 %).

Zważywszy na fakt, że J. M. był zwolniony w całości od kosztów sądowych, Sąd meriti na podstawie art. 102 k.p.c., odstąpił od obciążenia go nieuiszczonymi kosztami sądowymi od oddalonego powództwa, w tym kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej. Sąd Okręgowy wziął również pod uwagę aktualną sytuację materialną powoda, która nie pozwala na obciążenie go przedmiotowymi kosztami sądowymi, a także charakter sprawy, w której zasadność roszczeń co do wysokości zależna była od wyliczeń biegłych.

W złożonej apelacji strona pozwana zaskarżyła powyższy wyrok w części, w jakiej powództwo zostało uwzględnione oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania i zarzuciła mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, to jest:

- art. 386 § 4 k.p.c. poprzez nierozpoznanie istoty sprawy oraz art. 316 § 1 k.p.c. wskutek niewzięcia pod uwagę stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, bowiem zasądził odszkodowanie abstrahując od ustaleń dokumentu, którego pozyskanie było przyczyną zawieszenia niniejszego postępowania przez kilka miesięcy 2016 r., a więc pomijając ustalenia przeglądu ekologicznego przeprowadzonego przez (...) Dyrektora Ochrony Środowiska w Ł., a także wydanej na jego podstawie uchwały Sejmiku Województwa (...) Nr XXIX/379/16 z dnia 25 października 2016 r.,

- art. 233 § 1 i art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 oraz 316 § 1 k.p.c., a także art. 156 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami poprzez wadliwe uznanie opinii biegłej R. za przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy, w sytuacji gdy nie została potwierdzona aktualność sporządzonego przez nią operatu szacunkowego, zaś upłynął termin do wykorzystania przedmiotowej opinii w sprawie,

- art. 233 § 1 i 278 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę opinii biegłego S. ustalającą wartość „prac wygłuszeniowych” na kwotę 12387, 28 zł jako przydatnej dla rozstrzygnięcia sprawy, pomimo że uznał on za zasadną wymianę okien, choć nie wiedział czy okna aktualnie zamontowane w budynku zapewniają dostateczne wygłuszenie,

- art. 278 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez uznanie wszystkich opinii biegłych sporządzonych w sprawie za przydatne dla rozstrzygnięcia, pomimo że abstrahują one zupełnie od treści uchwały Sejmiku Województwa (...) Nr XXIX/379/16 z dnia 25 października 2016 r. obowiązującej w chwili wydawania zaskarżonego orzeczenia,

- art. 321 § 1 k.p.c. poprzez wadliwe zasądzenie odsetek za opóźnienie już od dnia doręczenia pozwu pozwanemu, w sytuacji gdy wobec zmiany stanu prawnego od dnia 1 stycznia 2016 r. powstała potrzeba rozróżnienia odsetek ustawowych kapitałowych i odsetek ustawowych za opóźnienie, gdyż różne są podstawy ich obliczania, zaś powód

sformułował żądanie odsetkowe mając na uwadze ograniczenie ich wysokości na podstawie art. 481 § 2 w zw. z art. 359 § 2 k.c. w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r.,

- art. 102 i art. 98 § 1 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w zw. z § 2 ust. 1 i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, bowiem w realiach rozpoznawanej sprawy nie było podstaw do zastosowania zasady słuszności i odstąpienia od obciążenia powoda kosztami procesu;

2. naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 129 ust. 2 i 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, na skutek orzeczenia w oparciu o te przepisy, nie wiedząc, czy pod rządami uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 25 października 2016 r. nadal istnieją ustalone uszczerbki, nie znając ich rozmiaru, a także nie wiedząc, czy w stanie prawnym obowiązującym w chwili orzekania ustalone uszczerbki pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z aktem ustanawiającym obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł.,

- art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.p.c. oraz w zw. z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. wykładanych w świetle art. 316 § 1 k.p.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki od pieniężnego świadczenia odszkodowawczego należą się od daty wcześniejszej niż data wyrokowania lub data doręczenia opinii biegłego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Na rozprawie apelacyjnej powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia faktyczne i rozważania jurydyczne Sądu Okręgowego dokonane w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu drugiej instancji podniesione przez apelującego zarzuty naruszenia prawa procesowego oraz prawa materialnego są nietrafne.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do najdalej idącego zarzutu naruszenia prawa procesowego nierozpoznania istoty sprawy, który uznać należy za całkowicie bezzasadny. W judykaturze zgodnie przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00; z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02; z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03, z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11). Z kolei w wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. akt IV CSK 299/10 Sąd Najwyższy wskazał, że pojęcie „istoty sprawy”, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialno - prawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie. Nierozpoznanie istoty sprawy nie jest natomiast równoznaczne z niedokładnościami postępowania, polegającymi na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10).

Zauważyć należy, że uzasadniając powyższy zarzut skarżący podniósł jedynie, że Sąd meriti zasądził na rzecz powoda odszkodowanie, abstrahując od ustaleń aktualnego przeglądu ekologicznego, a także wydanej w jego wyniku uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 25 października 2016 r., oczekiwanie na pozyskanie których stało się podstawą zawieszenia niniejszego postępowania w trybie art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c., dodając że z tych samych przyczyn Sąd Okręgowy naruszył art. 316 § 1 k.p.c., nie biorąc pod uwagę stanu prawnego istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. Mając na względzie przywołane wyżej utrwalone poglądy orzecznictwa, zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. jawi się jako całkowicie chybiony. Wbrew stanowisku apelującego, Sąd pierwszej instancji rozważył żądanie zgłoszone przez powoda i zakwalifikował prawidłowo, na podstawie przepisów art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska. Taka materialnoprawna podstawa roszczenia zgłoszonego przez powoda nie jest przy tym kwestionowana przez skarżącego, co zresztą zrozumiałe, z uwagi na twierdzenia faktyczne pozwu i skonstruowane na ich podstawie żądania wprost wywiedzione z wymienionych wyżej przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska.

Przechodząc do analizy zarzutu naruszenia art. 316 § 1 k.p.c., wskazać należy, że przepis ten ustanawia zasadę aktualności orzeczenia sądowego i nakazuje przy jego wydaniu brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Chodzi przy tym o okoliczności faktyczne ustalone przed zamknięciem rozprawy oraz stan prawny, to jest obowiązujące przepisy, które mogą stanowić podstawę rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu wyroku nie można więc powoływać się ani przytaczać zdarzeń, które nastąpiły później albo jeszcze w ogóle nie wystąpiły (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2008 r., I CSK 41/08). Z treści środka zaskarżenia wynika wprawdzie, że zdaniem pozwanego, Sąd Okręgowy orzekając nie wziął pod uwagę aktualnego stanu prawnego przez pominięcie skutków wydania przez Sejmik Województwa (...) uchwały z dnia 25 października 2016 r. zmieniającej dotychczasową uchwałę w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł.. W identyczny sposób apelujący uzasadnił również zarzut obrazy prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 Prawa ochrony środowiska na skutek zasądzenia odszkodowania w oparciu o te przepisy, bez wiedzy czy pod rządami powyższej uchwały nadal istnieją ustalone w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia uszczerbki i czy pozostają one w adekwatnym związku przyczynowym z aktem ustalającym obszar ograniczonego użytkowania.

Oba powyższe zarzuty okazały się nietrafione. Pomija bowiem pozwany, że Sąd Okręgowy przyjął do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia okoliczność uchylenia uchwały nr LI/1469/10 Sejmiku Województwa (...) z dnia 9 lutego 2010 r. i podjęcia w dniu 25 października 2016 r. nowej uchwały w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł., Nr XXIX/379/16. Sąd meriti ustalił jednocześnie, że do powyższej zmiany doszło na skutek zwiększenia częstotliwości lotów samolotów bojowych F-16 i nasilenia poziomu hałasu, co doprowadziło do konieczności poszerzenia granic tego obszaru. Okoliczności te są niesporne, podobnie jak fakt, iż działka (...) nadal znajduje się w strefie A obszaru ograniczonego użytkowania. W tych warunkach szczegółowe ustalenia odnośnie do aktualnego poziomu hałasu na przedmiotowej działce nie były niezbędne do ustalenia spadku wartości rynkowej nieruchomości, gdyż istotne znaczenie dla oceny roszczenia odszkodowawczego w tej części ma jedynie położenie nieruchomości, które się nie zmieniło, skoro nadal znajduje się ona w podobszarze A i jej użytkowanie objęte jest ograniczeniami trafnie zdekodowanymi przez Sąd I instancji. Jeśli idzie o żądanie zasądzenia kosztów niezbędnych do rewitalizacji akustycznej budynku, biorąc pod uwagę niekwestionowane ustalenia odnośnie do charakteru i przyczyn podjęcia aktualnie obowiązującej uchwały Nr XXIX/379/16 (zwiększenie ruchu lotniczego samolotów F-16 i związane z tym nasilenie hałasu, skutkujące rozszerzeniem obszaru ograniczonego użytkowania). Skoro do stwierdzonych przez Sąd Okręgowy uszczerbków doszło, gdy ruch lotniczy był mniejszy i generował mniejszy hałas, jest oczywiste, że nie zniknęły w sytuacji wzrostu nasilenia czynników determinujących ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania. Zauważyć należy, że skarżący nawet nie próbował dowodzić, przedstawiając stosowną argumentację, że jest odwrotnie, a więc że zwiększenie poziomu hałasu stanowi czynnik powodujący wzrost wartości nieruchomości oraz obniża wymogi niezbędnej izolacji akustycznej w stosunku do okresu, gdy poziom tego rodzaju immisji był mniejszy.

Z analogicznych przyczyn za chybione uznać należy zarzut naruszenia art. 278 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez uznanie wszystkich opinii biegłych sporządzonych w sprawie za przydatne dla rozstrzygnięcia, pomimo że nie odnoszą się one do treści uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 25 października 2016 r. obowiązującej w chwili wydawania zaskarżonego orzeczenia.

Zamierzonego skutku nie może również odnieść zarzut naruszenia art. 233 § 1 i art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 156 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami poprzez wadliwe uznanie opinii biegłej E. R. za przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy, w sytuacji gdy nie została potwierdzona aktualność sporządzonego przez nią operatu szacunkowego, zaś upłynął termin do wykorzystania przedmiotowej opinii w sprawie.

Operat szacunkowy sporządzany w celu oszacowania nieruchomości w postępowaniu rozpoznawczym niewątpliwie powinien odpowiadać wymaganiom określonym w kodeksie postępowania cywilnego, ustawie o gospodarce nieruchomościami oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. Nr 207, poz. 2109 ze zm.). Mając na względzie, że warunki rynkowe, stanowiące podstawę do wyceny nieruchomości, są z istoty rzeczy zmienne, art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami stanowi, że operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, w którym został sporządzony, co do zasady przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, natomiast po upływie tego okresu jego wykorzystanie jest dopuszczalne po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę majątkowego (art. 156 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami). Potwierdzenie to następuje przez umieszczenie na operacie klauzuli aktualizacyjnej przez sporządzającego operat rzeczoznawcę, a ponadto - w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 września 2017 r. - dołączenie do operatu analizy potwierdzającej, że od daty jego sporządzenia nie wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników wpływających na wycenę, wskazanych w art. 154 powołanej ustawy. Z uwagi na datę wydania zaskarżonego wyroku, ten ostatni wymóg nie ma zastosowania w sprawie.

Opinia biegłej z zakresu szacowania nieruchomości została wydana w przedmiotowej sprawie w dniu 15 października 2015 r. (opinia k. 130 – 164). Zauważyć jednak należy, że na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2017 r., bezpośrednio poprzedzającej zamknięcie rozprawy biegła E. R. złożyła ustne wyjaśnienia co do sporządzonej opinii i potwierdziła jej wnioski (e – protokół rozprawy z dnia 12 kwietnia 2017 r., 00:03:40 – 00:44:00 - k. 304). W ocenie Sądu Apelacyjnego wyjaśnienia biegłej złożone przed Sądem meriti, który zlecił jej wydanie stanowi dostateczną formę potwierdzenia jej aktualności.

Odnosząc się do opinii biegłego z zakresu budownictwa S. S. wskazać należy, że jej ocena dokonana przez Sąd I instancji nie narusza przepisu art. 233 § 1 i 278 § 1 k.p.c. Biegły określił koszty związane z zapewnieniem w budynku mieszkalnym powoda właściwego klimatu akustycznego będących bezpośrednim uszczerbkiem związanym z ustanowieniem stref ograniczonego użytkowania. Biegły wyjaśnił, że nie można na podstawie pobieżnych oględzin określić, czy okna aktualnie zamontowane w budynku mają podwyższoną izolacyjność, jednak na podstawie niekwestionowanego oświadczenia powoda była podstawa do przyjęcia, że w budynku są zamontowane okna w podstawowym standardzie, które nie są w stanie zapewnić właściwego klimatu akustycznego. Wysokość niezbędnych nakładów oszacowana przez biegłego S. S., koreluje z wynikami opinii biegłej z zakresu akustyki K. D.. Zaznaczyć należy, że art. 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska nie uzależnia uwzględnienia kosztów, poniesionych na wypełnienie wymagań technicznych przez istniejące budynki, od istnienia ograniczeń uniemożliwiających lub utrudniających korzystanie z nieruchomości, lecz od samego faktu określenia wymagań technicznych, określonych przy tworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania. Koszty te mają zapewnić właściwy klimat akustyczny obiektu i odzwierciedlają zakres nakładów, których powód dotychczas nie poczynił, co jednak nie stoi na przeszkodzie w dochodzeniu odszkodowania, ponieważ roszczenie o zasądzenie kosztów potrzebnych do rewitalizacji akustycznej budynku nie jest uzależnione od uprzedniego poniesienia tych wydatków. Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu, w wyroku z dnia 5 czerwca 2013 r., w sprawie I ACa 391/13, odmienna interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z istotą i celem omawianych uregulowań ustawy Prawo ochrony środowiska, do których należy zapewnienie pełnej rekompensaty właścicielom nieruchomości za skutki ograniczeń w korzystaniu z nich z uwagi na objęcie obszarem ograniczonego użytkowania.

Podnieść w tym miejscu należy, że dowód z opinii biegłego, podobnie jak każdy inny środek dowodowy musi być wiarygodny, rzeczowy, poprawny merytorycznie, logicznie uzasadniony, a przez to przekonujący przede wszystkim dla Sądu, jako bezstronnego arbitra, a nie dla którejkolwiek ze stron. Ocena dowodu z opinii biegłego jest jednak

dokonywana według kryterium wiarygodności w tym znaczeniu, że nie można nie dać wiary biegłemu, odwołując się do wewnętrznego przekonania sędziego czy zasad doświadczenia życiowego. Opinia biegłego podlega zatem ocenie według art. 233 § 1 k.p.c., ale odróżniają ją nadto szczególne dla tego dowodu kryteria oceny, które stanowią poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania wyrażonego w niej stanowiska oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, a także zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 r., sygn. akt I CKN 1170/98). Sąd pierwszej instancji opierając się na opinii sporządzonej przez biegłych sądowych: z zakresu akustyki K. D. (1) i z zakresu budownictwa S. S. (3) podniósł, że zawarte w nich wnioski są przekonujące, wiarygodne i przydatne do rozstrzygnięcia sprawy. Strona pozwana nie zdołała natomiast wykazać, aby opinie wydane przez tych biegłych zawierały jakiegokolwiek błędy metodologiczne podważające ich spójność bądź rzetelność.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie sądu odwoławczego, roszczenie z tytułu konieczności dostosowania budynku do właściwego klimatu akustycznego zasługiwało na uwzględnienie w wysokości, jaka wynikała z opinii biegłego S. S..

Do zarzutu naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 129 ust. 2 i 136 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, na skutek braku ustalenia, czy stwierdzone przez Sąd meriti uszczerbki istnieją nadal po wprowadzeniu uchwały Sejmiku Województwa (...) z dnia 25 października 2016 r. Sąd odwoławczy odniósł się we wcześniejszych rozważaniach, wskazując że z uwagi na uzasadnienie tego zarzutu ma on w istocie charakter procesowy. Zaakcentować jednak należy, że wydanie kolejnej uchwały, w ustalonym stanie faktycznym, potwierdza że nadal zachodzi przesłanka niemożności utrzymania określonych standardów jakości środowiska w związku z funkcjonowaniem lotniska w Ł.. Co więcej, jak ustalił Sąd Okręgowy, uchwała z 9 lutego 2010 r. precyzowała wymagania akustyczne dla obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska Ł. wyłącznie dla pory nocnej, gdyż została ona podjęta przy założeniu, że tylko w porze nocnej nie mogą być dotrzymane standardy ochrony środowiska, zaś w dacie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania nie uwzględniono prognozy ruchu dla lotniska w przyszłości. Obecnie nie jest możliwe utrzymanie tych standardów także w porze dziennej.

W tych względów uznać należało, że Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, iż powodowi przysługuje odszkodowanie w łącznej wysokości 34357, 28 zł obejmującej koszt nakładów, jakie powód zmuszony jest poczynić w celu rewitalizacji akustycznej budynku oraz utraty wartości rynkowej nieruchomości.

Zarzuty apelacji wniesionej przez pozwanego nie zdołały również podważyć ustaleń dotyczących terminu, od którego należy liczyć odsetki ustawowe za opóźnienie w niniejszej sprawie. Po pierwsze, skarżący nie kwestionował, że jego zobowiązanie miało bezterminowy charakter, a zatem powinien je spełnić po wezwaniu do zapłaty. W przedmiotowej sprawie powód wzywał Skarb Państwa do zapłaty odszkodowania jeszcze przed wytoczeniem powództwa, jednak ani po doręczeniu wezwania przedsądowego, ani po doręczeniu w dniu 29 lutego 2012 r. odpisu pozwu w przedmiotowej sprawie skarżący nie uznał powództwa i nie dokonał jakiegokolwiek kalkulacji szkody poniesionej przez powoda, choć miał możliwości organizacyjne, by samodzielnie oszacować wysokość szkody. Tym samym nie musiał oczekiwać na wydanie wyroku w celu wypłaty powodowi odszkodowania. Podkreślenia też wymaga, że wyrok zasądzający należne powodowi odszkodowanie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratoryjny.

W ocenie Sądu odwoławczego w tym składzie, zasądzając na rzecz powoda, zgodnie z żądaniem, odsetki ustawowe za opóźnienie od następnego dnia od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się naruszenia art. 363 § 2 k.c. Podzielić należy stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2017 r., sygn. akt I ACa 356/16, że art. 363 k.c. określa zasadę obliczania odszkodowania, a nie wymagalność roszczenia, którą należy oceniać z perspektywy art. 455 k.c. Odsetki za opóźnienie, z art. 481 § 1 k.c., należą się wierzycielowi nie dlatego, że wyrządzono mu szkodę, ale dlatego, że jej w terminie nie naprawiono, i to niezależnie od tego, czy wierzyciel poniósł szkodę w związku z opóźnieniem i w jakiej wysokości. Podkreślić też należy, że wierzyciel nie ma obowiązku wykazywania szkody poniesionej w wyniku nieterminowej zapłaty, ani udowadniania, że w chwili otrzymania wezwania dłużnik dysponował wiedzą niezbędną do oszacowania wielkości roszczenia. To na dłużniku ciąży obowiązek dowodzenia, że w tym wypadku występują szczególne okoliczności podważające powstanie stanu wymagalności roszczenia w chwili wezwania do zapłaty. W niniejszej sprawie pozwany tego rodzaju

okoliczności nie wykazał. Co więcej, jak już wyżej zasygnalizowano, charakter roszczenia powoda i powszechność analogicznych roszczeń innych właścicieli, których nieruchomości położone były w tej samej strefie obszaru ograniczonego użytkowania, w połączeniu z już wcześniej rozpatrywanymi przez sądy powództwami dotyczącymi tożsamyh roszczeń związanych z utworzeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół innych polskich lotnisk, umożliwiło pozwanemu oszacowanie z dość dużą dokładnością wielkości wchodzącego w grę odszkodowania. Zgodnie z treścią art. 361 § 2 k.c. zasadą jest pełna rekompensata szkody. Biorąc zaś pod uwagę przeważającą obecnie funkcję odsetek jako wynagrodzenia za możliwość korzystania z pieniędzy należnych wierzycielowi i utratę - wobec stabilizacji cen - funkcji waloryzacyjnej, która wcześniej przeważała wobec zjawisk inflacyjnych, nie sposób dostrzec podstawy do automatycznego zasądzania odsetek od daty wyroku. Takie zasądzanie często bowiem prowadzić będzie do pokrzywdzenia wierzyciela, czyniąc pozwanego beneficjentem długotrwałości procesu sądowego i niesolidności jako dłużnika.

Z tych względów zaskarżone rozstrzygnięcie w zakresie przyznania odsetek za okres liczony od dnia doręczenia odpisu pozwu nie prowadzi do sprzecznego z funkcją tego świadczenia z art. 481 § 1 k.c. przysporzenia uprawnionemu korzyści finansowych, nieuzasadnionych zakresem zobowiązania pozwanego określonym w omówionych wyżej przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska.

Chybiony jest także zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., który skarżący upatruje w zasądzeniu od dnia doręczenia pozwu pozwanemu odsetek za opóźnienie, bez uwzględnienia zmiany stanu prawnego od dnia 1 stycznia 2016 r., która – o jego zdaniem – wywołuje potrzebę rozróżnienia odsetek ustawowych kapitałowych i odsetek ustawowych za opóźnienie, z uwagi na różne podstawy ich obliczania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w realiach rozpoznawanej sprawy wystarczające i zgodne z żądaniem pozwu jest określenie, że chodzi o „odsetki ustawowe za opóźnienie” za cały okres ich wymagalności, to jest również za okres poprzedzający 1 stycznia 2016 r. Obecnie jest to termin ustawowy, zdefiniowany w art. 481 § 2 k.c., jednak określenie „odsetki ustawowe za opóźnienie” jest adekwatne również do stanu prawnego obowiązującego przed 1 stycznia 2016 r., skoro w poprzednio obowiązującym brzmieniu przepis art. 481 k.c. odnosił się do „odsetek za czas opóźnienia” (w § 1) i „odsetek za opóźnienie” w wysokości „odsetek ustawowych” (w § 2). Zatem, pojęcie „odsetek ustawowych za opóźnienie” w zakresie rozstrzygnięcia obejmującego okres przed 1 stycznia 2016 r. nie powinno budzić żadnych wątpliwości i umożliwia jednoznaczne ustalenie stopy zasądzonych odsetek.

Nie można również podzielić zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c. Na gruncie tego przepisu ustawodawca ustanowił zasadę słuszności, nie konkretyzując przesłanki uzasadniającej jej zastosowanie. Uzależnił ją od wystąpienia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., sygn. akt II CZ 210/73). Zastosowanie dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 k.p.c. zależy zatem od swobodnej decyzji sądu i związane jest z dyskrecyjną władzą sędziowską, który dokonując kwalifikacji "wypadków szczególnie uzasadnionych" - mając na względzie okoliczności sprawy - winien kierować się przede wszystkim poczuciem sprawiedliwości (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2010 r., sygn. akt II CZ 87/09, z dnia 17 kwietnia 2013 r., sygn. akt V CZ 130/12). W orzecznictwie przyjmuje się, że przy ocenie wystąpienia przesłanek wynikających z powyższego przepisu zwykle brane są pod uwagę zarówno takie okoliczności, które odnoszą się do faktów związanych z samym przebiegiem procesu, jak i takie, które dotyczą stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Przez fakty związane z samym przebiegiem procesu należy pojmować takie okoliczności jak np. podstawę oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie strony co do zasadności zgłoszonego roszczenia - trudne do zweryfikowania a limine. Rację ma skarżący, że co do zasady sama sytuacja ekonomiczna strony przegranej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi sama przez się szczególnie uzasadnionego wypadku, o którym mowa w art. 102 k.p.c., chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2013 r., sygn. akt IV CZ 58/13). Taka sytuacja występuje w rozpoznawanej sprawie, na co trafnie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy. W tych warunkach brak

podstaw do przyjęcia, że Sąd meriti rozstrzygając o kosztach procesu wykroczył poza zakres dozwolonego uznania sędziowskiego stosując zasadę słuszności z art. 102 k.p.c.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Na należność z tego tytułu składa się wynagrodzenie pełnomocnika powodów w wysokości ustalonej zgodnie z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800, ze zm.).